

Brzoza karłowata *Betula nana* w Polsce**Dwarf birch *Betula nana* in Poland**

KATARZYNA A. JADWISZCZAK*, PIOTR JADWISZCZAK

*Instytut Biologii**Uniwersytet w Białymstoku**15–950 Białystok, ul. Świerkowa 20B*** e-mail: kszalaj@uwb.edu.pl***Słowa kluczowe:** brzoza karłowata, zmienność genetyczna, rozród, ochrona gatunku.

Brzoza karłowata *Betula nana* L. należy do gatunków zagrożonych wyginięciem w Europie Centralnej i Wschodniej. Jest to relikkt glacialny występujący w Polsce na trzech izolowanych stanowiskach: „Linje”, „Torfowiska Doliny Izery” i „Torfowisko pod Zieleńcem”. Analizy markerów molekularnych wykazały zmniejszony poziom zmienności genetycznej tego gatunku w porównaniu z brzozą niską, również objętą ścisłą ochroną. Czynniki, które w przeszłości doprowadziły do spadku zmienności genetycznej u brzozy karłowatej, były redukcje liczby osobników na poszczególnych stanowiskach zachodzące w trakcie ekspansji polodowcowej, a także wywołane późniejszą melioracją torfowisk i ich zarastaniem przez rośliny konkurencyjne. Niski poziom zmienności genetycznej jest także skutkiem działania dryfu genetycznego oraz braku przepływu genów między populacjami. Brzoza karłowata rozmnaża się w Polsce głównie w sposób wegetatywny. Trudności z rozrodem generatywnym mogą być spowodowane: zacienianiem przez konkurencyjne drzewa i krzewy, zamieraniem starszych osobników na podtopionych częściach torfowisk oraz niszczeniem kwiatów i szyszek przez larwy owadów. Ochrona brzozy karłowatej wymaga działań konserwatorskich mających na celu intensyfikację rozrodu generatywnego we wszystkich populacjach.